

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»
вибіркових компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність

за темою № 7 - «Міністерство внутрішніх справ України»

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30 серпня 2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25 серпня 2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29 серпня 2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 18 серпня 2023 року № 8

Розробники:

1. Професор кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, доктор юридичних наук, професор Синявська Олена Юхимівна.
2. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, доцент Голуб Микола Володимирович
3. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, доцент Тихонова Дар'я Сергіївна.

Рецензенти:

1. Заступник начальника відділення поліції №3 Харківського районного управління поліції №1 ГУНП в Харківській області, доктор, снс Прокопенко О.Ю.
2. Доцент кафедри адміністративного права та процесу Факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Казанчук І.Д.

План лекції

1. Основні положення Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ.
2. Міністерство внутрішніх справ України: завдання та повноваження.
3. Національна поліція: поняття, повноваження, структура.

Література:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : від 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 2 червня 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 28. – Ст. 532.
3. Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ : Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.
5. Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878.

Основна

6. Судові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько, О.Ю. Синявська, Ю.В. Дика, І.М. Рачинська. Херсон: Грінь Д.С., 352с.
7. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
8. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

Додаткова

9. Бурбика М. М., Уткіна М. С. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016 123 с.
10. Матеріали методичного забезпечення дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів України» // Упорядн.: Є.Г. Шаніна. - Д.:ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2012.

Текст лекції

1. Основні положення Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ

Розпорядженням Кабміну №1118-р від 22 жовтня 2014 року було схвалено стратегію розвитку органів внутрішніх справ України та Концепцію першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ.

Проблеми, які потребують розв'язання

Європейська інтеграція України передбачає забезпечення ефективного функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист. У зв'язку з цим одним з ключових завдань є перетворення МВС на цивільний орган європейського зразка.

Авторитет державних органів у сфері протидії злочинності залежить не лише від показників розкриття кримінальних правопорушень, а і від довіри населення до правоохоронних органів як захисників індивідуальних та суспільних інтересів та додержання правоохоронцями принципу верховенства права.

Останнім часом рівень довіри населення до правоохоронців максимально становив лише 3—5 відсотків. Після Революції гідності, за даними Інституту соціології Національної академії наук, такий рівень знизився до 0,8 відсотка. Причинами низького рівня довіри стали системні недоліки в діяльності органів внутрішніх справ.

Таким чином, правоохоронні органи, виконуючи їх основне завдання з охорони правопорядку, повинні у своїй діяльності надавати перевагу роботі з населенням, оскільки без активної та заінтересованої підтримки громадян розкриття і профілактика злочинів та інших правопорушень є малоефективними.

Проведена у 2010—2013 роках адміністративна реформа залишила МВС фактично “міністерством міліції” на відміну від сучасних європейських моделей органів внутрішніх справ, де поліція є однією із складових частин таких органів, до яких також належать міграційна, прикордонна, пожежно-рятувальна служби.

На сьогодні система центральних органів виконавчої влади з правоохоронними та правозастосовними функціями, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ, не відповідає реальному і потенційним загрозам національній безпеці.

Повноваження Міністра внутрішніх справ щодо координації діяльності міліції, Національної гвардії, міграційної, прикордонної, пожежно-рятувальної служб відповідають побудові міністерств внутрішніх справ

європейських країн, зокрема Республіки Польща, Австрійської Республіки, Французької Республіки, Угорської Республіки та держав Балтії, однак сучасна система органів управління МВС потребує суттєвого удосконалення.

Недосконалість системи організації управління органами внутрішніх справ призводить до збільшення часу, необхідного для реагування на порушення прав і свобод людини і громадянина, зниження рівня довіри населення до органів внутрішніх справ та негативно впливає на своєчасність і ефективність здійснення заходів, спрямованих на захист та реалізацію визначених Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина.

Наявність в апараті МВС та інших центральних органах виконавчої влади структурних підрозділів, що виконують аналогічні завдання і функції, повільне впровадження сучасних технічних засобів контролю і документообігу, значна кількість підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, а також підпорядкованих їм наукових, медичних та навчальних закладів, що виконують аналогічні завдання і функції, призводять до бюрократизації діяльності у правоохоронній сфері та неефективного використання людських ресурсів і бюджетних коштів.

Дублювання повноважень окремих органів та підрозділів МВС призводить до наявності значної кількості працівників органів внутрішніх справ, що виконують керівні та управлінські функції, та внутрішньої конкуренції.

Для подолання відповідних негативних явищ і створення оптимальної та ефективної системи МВС *необхідно здійснити комплекс заходів, спрямованих на перетворення МВС на цивільний орган європейського зразка та створення в найближчій перспективі поліції як головного органу із забезпечення безпеки населення.*

Метою Концепції є:

визначення пріоритетних напрямів, очікуваних результатів та засобів перетворення МВС на правоохоронний багатопрофільний цивільний орган європейського зразка;

демілітаризація МВС;

зменшення кількості органів, підрозділів і служб, що виконують аналогічні завдання і функції;

забезпечення ефективної координації діяльності та злагодженої взаємодії Національної поліції, Національної гвардії, міграційної, прикордонної, пожежно-рятувальної служб, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ;

визначення на законодавчому рівні оновленої загальної структури МВС, структури, чисельності, завдань та повноважень органів внутрішніх справ, умов їх діяльності, пріоритетами якої має стати виконання соціально-сервісних функцій;

деполітизація діяльності органів і служб, підпорядкованих МВС, їх розумна автономізація та оптимізація;

усунення дублювання функцій апарату МВС, підприємств, установ та організацій, які належать до сфери його управління;

запровадження європейської системи підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів внутрішніх справ, застосування єдиних уніфікованих стандартів підготовки для забезпечення ефективної взаємодії з органами внутрішніх справ держав — учасниць Європейського Союзу;

визначення дієвих засобів та механізмів контролю за діяльністю органів внутрішніх справ та правоохоронців;

підвищення рівня довіри населення до органів внутрішніх справ, а також авторитету їх працівників;

підвищення ролі інститутів громадянського суспільства та органів місцевого самоврядування в забезпеченні прав і свобод людини і громадянина;

налагодження ефективної співпраці з населенням та місцевими громадами.

Реалізація Концепції дасть змогу сформувати функціональну та ефективну систему органів внутрішніх справ європейського зразка, якісно вдосконалити правоохоронну діяльність, підвищити ефективність та забезпечити своєчасність реагування на сучасні виклики та загрози.

Реалізацію Концепції передбачається здійснити двома етапами протягом 2014—2016 років.

На першому етапі (2014 рік) передбачається:

підготувати та схвалити план заходів з реалізації Концепції із зазначенням строків здійснення заходів та виконавців;

розробити нову редакцію Закону України “Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ України” та подати її на розгляд Верховної Ради України;

здійснити функціональні та організаційні перетворення апарату МВС.

На другому етапі (2015—2016 роки) передбачається:

підготувати пропозиції щодо внесення змін до законодавчих актів з урахуванням європейських норм і стандартів, спрямованих на врегулювання діяльності Національної поліції, Національної гвардії, міграційної, прикордонної, пожежно-рятувальної служб;

здійснити інституційні та функціональні перетворення після прийняття законодавчих актів про відповідні органи та служби, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ;

здійснити організаційні заходи, спрямовані на стале, ефективне та злагоджене функціонування системи органів внутрішніх справ.

Реформування системи МВС повинно здійснюватися із додержанням таких принципів:

верховенство права;

деполітизація;

демілітаризація;

децентралізація;

підзвітність та прозорість в роботі;

тісна взаємодія з населенням та місцевими громадами;

професійна підготовка працівників органів внутрішніх справ.

Реалізацію Концепції передбачається здійснити шляхом:

вивчення та застосування передового світового досвіду щодо функціонування органів внутрішніх справ європейських держав;

переходу органів внутрішніх справ до виконання соціально-сервісних функцій під час провадження їх діяльності;

забезпечення організаційної єдності і ефективної керованості системи МВС;

перетворення МВС на цивільний орган європейського зразка, що формує державну політику у сферах:

- захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства, економіки, об'єктів права власності і держави від злочинних посягань, боротьби із злочинністю, безпеки дорожнього руху, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, судово-експертного та техніко-криміналістичного забезпечення в кримінальному провадженні та інших визначених законодавством сферах;

- міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів;

- захисту та охорони державного кордону, правового оформлення і забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

- цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, профілактики травматизму невиробничого характеру, а також гідрометеорологічної діяльності;

утворення центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ (Національна поліція, Національна гвардія); збереження статусу центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ (Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба, Державна служба з надзвичайних ситуацій);

визначення на законодавчому рівні загальної структури МВС з урахування таких умов:

- МВС є органом, який спрямовує та координує діяльність Національної поліції, Національної гвардії, міграційної, прикордонної, пожежно-рятувальної та інших служб (у разі їх утворення);

- фінансова та організаційно-управлінська самостійність кожної із служб (як окремого центрального органу виконавчої влади);

- посади Міністра внутрішніх справ та його заступників (крім заступника Міністра — керівника апарату) відносяться до політичних посад;

- територіальні органи МВС утворюються в установленому порядку лише на обласному рівні і забезпечують координацію діяльності відповідних органів і служб у межах адміністративно-територіальної одиниці;

- керівники центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ, є одночасно безпосередніми керівниками Національної поліції, Національної гвардії, міграційної, прикордонної та пожежно-рятувальної служб, забезпечують виконання покладених на такі органи завдань і є державними службовцями (посадовими особами);

визначення ефективної функціональної структури Національної поліції, зокрема:

- розмежування компетенції, недопущення дублювання повноважень, визначення функцій та оптимальної чисельності Національної поліції:

- ліквідація підрозділів транспортної міліції з передачею їх функцій територіальним органам Національної поліції;

- ліквідація спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю з передачею їх функцій підрозділам кримінальної міліції;

- ліквідація ветеринарної міліції, що дублює функції ветеринарних та фітосанітарних служб;

- позбавлення підрозділів державної автомобільної інспекції невласливих функцій та утворення після впровадження автоматичної фіксації порушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху єдиної служби в містах на базі таких підрозділів та підрозділів патрульної служби;

- перегляд статусу міліції у справах дітей відповідно до вимог міжнародного права у сфері ювенальної юстиції;

- переорієнтація роботи органів внутрішніх справ шляхом переходу до виконання соціально-сервісних функцій;

деполітизації діяльності правоохоронних органів, зокрема:

- створення системи менеджменту та визначення механізму контролю для мінімізації прийняття рішень керівниками під впливом політичних сил чи власних політичних уподобань;

- упровадження механізму сталості професійного складу центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ, згідно з яким відставка Кабінету Міністрів України або Міністра внутрішніх справ не призведе до звільнення з посад керівників таких органів;

застосування в діяльності органів внутрішніх справ сучасних автоматизованих інформаційних, телекомунікаційних та інших систем, зокрема упровадження:

- єдиної системи електронного документообігу із сучасними механізмами її захисту, уніфікованими базами даних, системою планування поточної діяльності та дистанційного контролю за якістю роботи окремих виконавців;

- інтерактивних ресурсів з можливістю відображення в режимі реального часу вчинених правопорушень, локалізації та позиціонування сил та засобів правоохоронних органів;
- захищених засобів відеофіксації на потенційно критичних об'єктах, службових транспортних засобах, а також форменому одязі окремих категорій правоохоронців;
- терміналів реєстрації відвідувачів із зазначенням часу перебування в окремих приміщеннях органів внутрішніх справ;
- системи безготівкової оплати штрафів;
- упровадження сучасних професійних стандартів службової діяльності та професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ, зокрема:
- визначення диференційованих нормативів штатної чисельності та навантаження;
- створення рейтингової системи тестування та відбору кандидатів на службу;
- проведення періодичної переатестації працівників органів внутрішніх справ за участю представників громадськості та з урахуванням громадської думки;
- запровадження антикорупційних та антидискримінаційних обмежень для органів внутрішніх справ;
- упровадження сучасної європейської моделі освіти, ступеневої підготовки працівників органів внутрішніх справ та оптимізації мережі підпорядкованих МВС навчальних закладів з дотриманням принципу їх регіонального та пропорційного розміщення;
- мінімізації упередженого ставлення працівників органів внутрішніх справ до населення, зокрема:
- запровадження дієвих форм та методів контролю за виконанням службових обов'язків, персональної відповідальності за дії (бездіяльність) та прийняті рішення;
- можливості ідентифікації та визначення приналежності працівника до того чи іншого підрозділу правоохоронного органу (індивідуальні шеврони, жетони, номери або бейджі);
- максимальної регламентації дій посадових осіб у стандартних та позаштатних ситуаціях;
- установа чітких правил взаємодії центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ, як на національному, так і на регіональному рівні;
- формування ефективних управлінських структур органів внутрішніх справ та оптимізації кількості підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МВС та інших центральних органів виконавчої влади і виконують аналогічні завдання і функції;
- забезпечення зворотного зв'язку з різними верствами населення (листування, особисті прийоми, соціальні мережі, електронне листування, телефонні консультації, гарячі лінії тощо), що сприятиме дотриманню

законності та прозорості під час прийняття працівниками органів внутрішніх справ відповідних рішень;

створення сприятливих правових умов для максимально широкого залучення населення та інститутів громадянського суспільства до прийняття управлінських рішень, а також розвитку форм демократичного цивільного контролю.

Очікувані результати

Реалізація Концепції сприятиме:

додержанню принципів верховенства права, неупередженості, доброчесності та дотриманню прав і свобод людини і громадянина під час провадження діяльності органами внутрішніх справ;

узгодженню стандартів діяльності органів внутрішніх справ з відповідними стандартами правоохоронних органів європейських країн;

демілітаризації МВС та переходу до виконання соціально-сервісних функцій правоохоронними органами з метою розв'язання проблем населення;

деполітизації та позапартійності, унеможливленню використання органів внутрішніх справ у політичних, приватних чи комерційних інтересах;

досягненню зрозумілості та передбачуваності діяльності МВС, а також побудові якісної багаторівневої системи звітності, контролю та відповідальності перед суспільством;

організаційному і нормативно-правовому відокремленню політичного керівництва МВС від виконання процесуальних, оперативно-розшукових та інших функцій правоохоронних органів;

підвищенню ефективності координації та взаємодії органів і підрозділів МВС, чіткому визначенню їх повноважень та усуненню дублювання функцій;

розмежуванню політичної відповідальності керівництва МВС та відповідальності керівників центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Міністром внутрішніх справ;

підвищенню якості надання правоохоронних послуг;

формуванню якісно нового підходу до підготовки працівників органів внутрішніх справ, спрямованого на розвиток у них ініціативи, самостійності в прийнятті рішень та почуття особистої відповідальності;

скороченню чисельності працівників органів внутрішніх справ, які виконують керівні та управлінські функції, підрозділів, підприємств, установ та організацій, що виконують аналогічні завдання і функції;

підзвітності, прозорості та підконтрольності дій і рішень посадових осіб органів внутрішніх справ перед суспільством;

підвищенню рівня соціального захисту працівників органів внутрішніх справ, зокрема за рахунок коштів, вивільнених у зв'язку з оптимізацією органів управління, а також демілітаризацією МВС;

підвищенню авторитета працівника органів внутрішніх справ та престижу служби в зазначених органах;

підвищенню рівня довіри населення до правоохоронних органів, визначенню громадської думки одним із основних критеріїв оцінки діяльності органів внутрішніх справ.

2. Міністерство внутрішніх справ України: завдання та повноваження.

Згідно з Положенням про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878, *Міністерство внутрішніх справ України (МВС)* є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

МВС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що *забезпечує формування державної політики у сферах:*

забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;

захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

МВС у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Основними *завданнями МВС* є забезпечення формування державної політики у сферах:

1) охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;

2) захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

3) цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

4) міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Повноваження МВС:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо його вдосконалення та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

2) розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань, що належать до його компетенції;

3) погоджує проекти законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших міністерств та центральних органів виконавчої влади, готує в межах повноважень, передбачених законом, висновки і пропозиції до проектів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, та проектів законів, внесених на розгляд Верховної Ради України іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

4) готує в межах повноважень, передбачених законом, зауваження і пропозиції до прийнятих Верховною Радою України законів, що надійшли на підпис Президентів України;

5) розробляє проекти державних програм з питань забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху, охорони державного кордону, захисту об'єктів і територій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій, а також з питань міграції;

6) забезпечує міжнародне співробітництво, бере участь у розробленні проектів та укладенні міжнародних договорів України з питань, що належать до його компетенції, забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання укладених міжнародних договорів України;

7) організовує в межах повноважень, передбачених законом, організаційно-управлінське та науково-методичне забезпечення судово-експертної діяльності;

8) організовує та забезпечує проведення судової експертизи в кримінальному та виконавчому провадженнях, адміністративних, цивільних та господарських справах, справах про адміністративні правопорушення;

9) організовує в порядку, визначеному законодавством, провадження науково-дослідної діяльності у сфері судової експертизи;

10) у разі потреби забезпечує в установленому порядку участь працівників Експертної служби МВС як спеціалістів під час здійснення досудового розслідування та судового розгляду;

11) організовує роботу Експертно-кваліфікаційної комісії МВС з проведення атестації, присвоєння особам та позбавлення осіб кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів судового експерта, а також роботу з надання та позбавлення права участі як спеціаліста в проведенні слідчих дій, надання, позбавлення та підтвердження права самостійного проведення спеціальних вибухотехнічних робіт та видає відповідні свідоцтва;

- 12) веде базу даних реєстру атестованих судових експертів
Експертної служби МВС, передає в установленому порядку інформацію до державного Реєстру атестованих судових експертів;
- 13) забезпечує функціонування криміналістичного обліку та обліку знарядь кримінальних правопорушень, інших об'єктів;
- 14) проводить відповідно до закону оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність;
- 15) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, державне регулювання у сфері поводження з вибуховими матеріалами;
- 16) організовує і забезпечує виявлення та знешкодження вибухонебезпечних предметів, пристроїв, що використовуються в терористичних цілях;
- 17) забезпечує належне функціонування єдиної інформаційної системи МВС, формує та підтримує в актуальному стані інформаційні ресурси, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, здійснює обробку персональних даних у межах повноважень, передбачених законом, забезпечує режим доступу до інформації, надає інформаційні та кваліфіковані електронні довірчі послуги, забезпечує здійснення повноважень з питань цифрового розвитку;
- 18) здійснює інформаційну взаємодію з іншими державними органами, правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями;
- 19) бере участь в межах повноважень, передбачених законом, у стандартизації, метрологічному забезпеченні, підтвердженні відповідності встановленим вимогам продукції спеціального призначення (робіт, послуг), яка надходить до МВС;
- 20) забезпечує у випадках, передбачених законом, ліцензування окремих видів господарської діяльності та здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання відповідних ліцензійних умов;
- 21) організовує у випадках, передбачених законом, надання адміністративних та інших платних послуг;
- 21⁻¹) здійснює у випадках, передбачених законом, державну реєстрацію (перереєстрацію) та облік транспортних засобів, приймає іспити для отримання права керування транспортними засобами і видає відповідні документи;
- 21⁻²) створює та веде реєстр закладів, які здійснюють підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, а також здійснює державний контроль за додержанням ними вимог законодавства в зазначеній сфері;
- 21⁻³) веде облік торговельних організацій, підприємств-виробників та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форми власності, що реалізують транспортні засоби або номерні складові частини до них;
- 21⁻⁴) веде автоматизований облік, здійснює накопичення, обробку та використання відомостей про транспортні засоби, що підлягають державній і відомчій реєстрації, та про їх власників;

21⁻⁵) веде реєстр суб'єктів здійснення обов'язкового технічного контролю, а також здійснює державний контроль за додержанням такими суб'єктами вимог законодавства в зазначеній сфері;

21⁻⁶) формує в установленому порядку загальнодержавну базу даних про результати обов'язкового технічного контролю транспортних засобів;

21⁻⁷) перевіряє у разі дорожнього перевезення небезпечних вантажів відповідність транспортних засобів та обладнання з видачею відповідного свідоцтва про допущення до перевезення небезпечних вантажів;

21⁻⁸) здійснює контроль за забезпеченням організації підготовки водіїв транспортних засобів та уповноважених з питань безпеки перевезення небезпечних вантажів, приймає іспити та видає відповідні свідоцтва установленого зразка;

22) організовує діяльність територіальних органів з надання сервісних послуг МВС (далі - територіальні органи);

23) вживає заходів до забезпечення силами і засобами Національної гвардії охорони:

ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів і органів державної влади;

дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;

24) організовує спеціальні та військові перевезення в межах України в інтересах Національної гвардії, а також на підставі рішень Кабінету Міністрів України та міжвідомчих угод - в інтересах відповідних органів державної влади;

25) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, приймання-передачу осіб, які перебувають під вартою на державному кордоні України або за її межами;

26) затверджує порядок придбання, видачі громадським формуванням з охорони громадського порядку і державного кордону України спеціальних засобів індивідуального захисту та самооборони, заряджених речовинами слезоточивою і подразнюючою дії, та їх зберігання;

27) організовує та здійснює відбір, підготовку і навчання кандидатів для направлення до складу національного контингенту та національного персоналу з числа поліцейських Національної поліції, військовослужбовців Національної гвардії та осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту ДСНС, а також забезпечує їх участь у складі національного контингенту та національного персоналу в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки;

27⁻¹) забезпечує функціонування та розвиток єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в діяльності Національної поліції, Адміністрації Держприкордонслужби, ДСНС та Національної гвардії;

28) організовує та забезпечує високу бойову і мобілізаційну готовність та мобілізацію Національної гвардії;

29) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, ефективно використання сил і засобів Національної гвардії під час проведення антитерористичних операцій;

30) організовує систему психологічного забезпечення державних службовців МВС та ДМС, поліцейських та державних службовців Національної поліції, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та державних службовців ДСНС, військовослужбовців та державних службовців Національної гвардії та Адміністрації Держприкордонслужби, забезпечує її функціонування;

30⁻¹) організовує та здійснює медичне обстеження, у тому числі психофізіологічне, з метою визначення за станом здоров'я та фізичного розвитку придатність кандидатів на службу в поліцію, поліцейських, кандидатів на навчання у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, курсантів і слухачів таких закладів освіти, а також придатність до військової служби кандидатів на військову службу за контрактом та військовослужбовців Національної гвардії;

31) взаємодіє в межах повноважень, передбачених законом, з органами державної влади з питань соціального захисту та пенсійного забезпечення працівників МВС, військовослужбовців Національної гвардії та членів їх сімей, а також працівників центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

32) вживає в межах повноважень, передбачених законом, заходів до забезпечення правового і соціального захисту працівників МВС, військовослужбовців та працівників Національної гвардії, пенсіонерів із числа військовослужбовців та осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, членів їх сімей, розробляє пропозиції із зазначених питань і вносить їх на розгляд відповідних органів;

32⁻¹) утворює комісію з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій, учасниками війни, організовує її роботу та видає відповідні документи працівникам МВС, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, а також колишнім працівникам органів внутрішніх справ;

33) веде військовий реєстр працівників, пенсіонерів із числа осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та військовослужбовців Національної гвардії, що брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, та членів їх сімей;

34) визначає основні напрями розвитку освітньої, наукової та науково-технічної діяльності з питань функціонування МВС;

35) бере участь у формуванні та забезпеченні наукової і науково-технічної політики держави у сфері охорони суспільних відносин, пов'язаних із захистом та охороною прав і свобод людини, забезпеченням публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху, а також охорони державного кордону, цивільного захисту та міграції (імміграції та еміграції);

36) бере участь у проведенні наукових, кримінологічних, соціологічних і психологічних досліджень, а також у розробленні за їх результатами науково-практичних пропозицій, методичних рекомендацій тощо в інтересах системи МВС;

37) бере участь у проведенні науково-технічних досліджень та розробок із створення нових технічних засобів в інтересах Національної гвардії та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

38) організовує розроблення нових видів засобів спеціальної техніки, озброєння, засобів зв'язку, технічних засобів захисту інформації, спеціальних технічних засобів для оперативної діяльності, спеціального транспорту, пожежної та бронетанкової техніки, спеціальних засобів самозахисту та активної оборони, засобів індивідуального бронезахисту, криміналістичної та комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, форменого одягу тощо;

39) організовує і координує роботу з упровадження в практику результатів наукових досліджень та науково-технічних розробок в інтересах Національної гвардії та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

40) бере участь у формуванні державної політики у сфері технічного регулювання та стандартизації, забезпечує розроблення технічних регламентів, державних стандартів, технічних умов та інших нормативно-правових актів;

41) забезпечує проведення комплексу робіт із сертифікації та випробування продукції у сфері технічного регулювання МВС;

42) забезпечує у випадках, передбачених законодавством, захист державних і власних інтересів в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;

43) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд за охороною праці у МВС;

44) організовує та забезпечує експлуатацію, розвиток, координацію та функціонування системи зв'язку МВС, управління і моніторинг єдиної цифрової відомчої телекомунікаційної мережі МВС та закріпленого радіочастотного ресурсу України;

45) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, захист інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом;

46) здійснює контроль та вживає заходів до забезпечення протипожежної безпеки в апараті МВС, територіальних органах, закладах, установах і підприємствах, що належать до сфери управління МВС, а також на територіях, на яких вони розташовані;

47) здійснює відповідно до законодавства функції з управління об'єктами державної власності;

48) веде і формує автоматизовану електронну базу даних Єдиного реєстру об'єктів державної власності, що належать до сфери управління МВС;

49) затверджує у випадках, передбачених законом, правила виготовлення бланків цінних паперів і документів суворого обліку;

50) організовує в установленому порядку матеріально-технічне та ресурсне забезпечення діяльності апарату МВС та територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери його управління, Національної гвардії, зокрема приміщеннями, полігонами, засобами зв'язку, транспортними засобами, озброєнням, спеціальними засобами, пально-мастильними матеріалами, обмундируванням, іншими видами матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань;

51) організовує:

ремонт, обслуговування транспортних засобів, засобів зв'язку, приміщень, що надані МВС для виконання покладених на нього завдань, контролює правильність використання матеріально-технічних ресурсів територіальними органами, Національною гвардією, закладами, установами і підприємствами, що належать до сфери управління МВС;

будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів, що належать до сфери управління МВС;

52) розробляє, організовує і здійснює комплекс профілактичних, лікувальних, оздоровчих та реабілітаційних заходів, спрямованих на охорону і зміцнення здоров'я осіб, які відповідно до законодавства мають право на медичне обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС; здійснює управління закладами охорони здоров'я, що належать до сфери управління МВС;

52⁻¹) здійснює державний санітарно-епідеміологічний нагляд на підпорядкованих територіях, у військових частинах і підрозділах;

53) в межах повноважень, передбачених законом, надає правову допомогу громадянам, сприяє державним органам, закладам, установам та підприємствам у виконанні покладених на них законом обов'язків;

54) здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, а також стосовно актів, які ним видаються;

55) забезпечує формування пропозицій до обсягів державного замовлення на підготовку, перепідготовку та післядипломну освіту фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів для МВС, Національної гвардії та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

56) забезпечує на базі закладів освіти, що належать до сфери управління МВС, підготовку та професійне навчання кадрів для МВС, центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, та Національної гвардії;

57) устанавлює порядок добору, направлення та зарахування на навчання до закладів освіти, що належать до сфери управління МВС та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

58) установлює порядок організації та строку професійного навчання працівників МВС, Національної поліції та Національної гвардії;

59) здійснює організаційно-методичне супроводження освітнього процесу в закладах освіти, що належать до сфери управління МВС;

59⁻¹) проводить моніторинг ефективності та успішності професійної діяльності випускників закладів освіти, що належать до сфери управління МВС, Національної гвардії та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

59⁻²) вивчає, аналізує та узагальнює результати освітньої та наукової діяльності закладів та установ, що належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, розробляє пропозиції із зазначених питань і вносить їх на розгляд відповідних органів;

59⁻³) установлює:

вимоги до кандидатів на посади ректорів (начальників) вищих військових навчальних закладів, закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, їх структурних підрозділів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та порядку їх призначення;

порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), що належать до сфери управління МВС, Національної гвардії та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

59⁻⁴) визначає порядок забезпечення обов'язковим для носіння форменим одягом у закладах освіти, що належать до сфери управління МВС;

60) організовує та здійснює поточне і перспективне планування, розроблення планів основних організаційних заходів МВС, роботи колегії МВС, нарад керівництва МВС;

61) проводить моніторинг стану публічної безпеки та правопорядку в державі; вивчає, аналізує і узагальнює результати та ефективність реалізації центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, державної політики у відповідних сферах;

62) аналізує та прогнозує розвиток суспільно-політичних процесів у державі, які впливають на виконання завдань, віднесених до сфери відповідальності МВС;

63) у порядку та способи, передбачені законом, інформує органи державної влади і громадськість про результати своєї діяльності;

64) здійснює інші повноваження, визначені законом.

МВС з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції, контроль за їх реалізацією в апараті МВС, територіальних органах, закладах, установах і на підприємствах, що належать до сфери управління МВС;

2) здійснює добір кадрів в апарат МВС, територіальні органи, заклади, установи і на підприємства, що належать до сфери управління МВС,

організовує роботу з підготовки та професійного навчання працівників МВС, поліцейських та військовослужбовців Національної гвардії;

3) контролює діяльність територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС;

4) організовує планово-фінансову роботу в апараті МВС, територіальних органах, закладах, установах і на підприємствах, що належать до сфери його управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку;

5) здійснює функцію головного розпорядника бюджетних коштів, забезпечує її ефективне і цільове використання;

6) відкриває рахунки в установах банків;

7) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, захист інформації з обмеженим доступом, а також технічний захист інформації, контроль за її збереженням в апараті Міністерства, закладах, установах і на підприємствах, що належать до сфери його управління;

8) організовує діловодство та архівне зберігання документів відповідно до встановлених правил.

МВС для виконання покладених на нього завдань *має право*:

1) залучати в установленому порядку спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції МВС;

2) отримувати в установленому порядку безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування необхідні для виконання покладених на нього завдань інформацію, документи і матеріали;

3) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до його компетенції;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами.

МВС здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи, а також заклади та установи.

МВС в межах повноважень, передбачених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України *видає накази, здійснює організацію і контроль за їх виконанням*.

МВС очолює *Міністр*, який *призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Верховною Радою України*.

Міністр має першого заступника, заступників та заступника Міністра - керівника апарату, які призначаються на посаду та звільняються з посади

Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра.

Міністр:

- 1) очолює МВС, здійснює керівництво його діяльністю;
- 2) спрямовує та координує здійснення іншими центральними органами виконавчої влади заходів з питань, що належать до компетенції МВС;
- 3) спрямовує та координує діяльність визначених Кабінетом Міністрів України центральних органів виконавчої влади, зокрема:

забезпечує формування державної політики у сферах, визначених цим Положенням, та контролює її реалізацію;

погоджує та подає на розгляд Кабінету Міністрів України розроблені центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, проекти законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України;

визначає пріоритетні напрями роботи центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, та шляхи виконання покладених на них завдань, затверджує плани роботи таких центральних органів виконавчої влади;

вносить Прем'єр-міністрові України пропозиції стосовно кандидатур на посади керівників центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, і за пропозицією керівників зазначених органів - пропозиції щодо кандидатур на посади їх заступників, крім заступників керівника Національної поліції;

призначає на посаду та звільняє з посади першого заступника та заступників керівника Національної поліції за поданням керівника Національної поліції;

погоджує структуру апаратів центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, а також структуру територіальних органів Національної поліції;

погоджує пропозиції керівників центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, щодо утворення, реорганізації та ліквідації їх територіальних органів, вносить на розгляд Кабінету Міністрів України відповідні подання;

визначає структурний підрозділ апарату МВС, що відповідає за взаємодію з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

установлює порядок обміну інформацією між МВС та центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, періодичність її подання;

ініціює питання щодо проведення службового розслідування стосовно керівників центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, їх заступників, інших державних службовців і працівників апаратів таких органів та їх територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери їх управління;

видає обов'язкові до виконання центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, накази та доручення з питань, що належать до компетенції таких органів;

погоджує призначення на посаду та звільнення з посади керівників та заступників керівників самостійних структурних підрозділів апаратів центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

погоджує призначення на посаду та звільнення з посади керівників та заступників керівників територіальних органів центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, крім заступників керівників територіальних органів Національної поліції;

порушує перед Кабінетом Міністрів України питання щодо скасування актів центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, повністю чи в окремі частині;

порушує перед Кабінетом Міністрів України питання щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності керівників центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, та їх заступників;

ініціює питання щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності керівників структурних підрозділів апаратів центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, їх територіальних органів та їх заступників, а також керівників закладів, установ і підприємств, що належать до сфери їх управління;

приймає рішення щодо проведення перевірки діяльності центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, їх територіальних органів;

заслуховує звіти про виконання покладених на центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, завдань та планів їх роботи;

визначає посадових осіб МВС, які включаються до складу колегій центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

доручає керівникам центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, скасувати акти їх територіальних органів повністю чи в окремі частині, а в разі відмови скасовує такі акти повністю чи в окремі частині;

забезпечує контроль за станом виконання центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, покладених на них завдань і функцій;

вирішує інші питання, пов'язані із спрямуванням і координацією діяльності центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

4) визначає пріоритети роботи МВС та шляхи виконання покладених на нього завдань, затверджує плани роботи МВС, звіти про їх виконання;

5) організовує та контролює виконання Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України в апараті МВС та територіальних органах, а також у закладах, установах і на підприємствах, що належать до сфери управління МВС;

6) подає на розгляд Кабінету Міністрів України проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, розробником яких є МВС;

7) представляє в установленому порядку проекти законів України, розробником яких є МВС та центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, і доповідає з інших питань, що належать до компетенції МВС, під час їх розгляду на пленарних засіданнях Верховної Ради України;

8) веде переговори і підписує міжнародні договори України в межах наданих йому повноважень;

9) представляє МВС у відносинах з іншими органами, закладами, установами і підприємствами в Україні та за її межами;

10) утворює, реорганізовує і ліквідує оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії, їх органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади Національної гвардії в межах загальної чисельності та виділених коштів на їх утримання;

11) затверджує положення про структурні підрозділи апарату МВС, призначає на посаду та звільняє з посади в установленому порядку їх керівників та заступників керівників, працівників патронатної служби, присвоює їм ранги державних службовців, приймає рішення щодо їх заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності;

12) порушує в установленому порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності першого заступника та заступників міністра, заступника міністра - керівника апарату;

13) притягує до дисциплінарної відповідальності керівників закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС;

14) затверджує положення про органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії, військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, військові частини і підрозділи з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, з'єднання, військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку, підрозділи (загони) спеціального призначення, військові частини оперативного призначення, авіаційні військові частини, військові частини і підрозділи зв'язку, органи і підрозділи забезпечення Національної гвардії;

15) затверджує за пропозицією командувача Національної гвардії структуру головного органу військового управління Національної гвардії, територіальних управлінь Національної гвардії, з'єднань, військових частин і

підрозділів, вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, установ та закладів Національної гвардії;

16) затверджує положення про територіальні органи МВС;

17) відповідно до законодавства присвоює спеціальні звання поліції до полковника поліції включно керівнику Національної поліції;

18) установлює відомчі заохочувальні відзнаки, інші види заохочень та вирішує питання про нагородження ними;

19) вносить подання щодо представлення в установленому порядку працівників закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, військовослужбовців, резервістів Національної гвардії та Адміністрації Держприкордонслужби, поліцейських, осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, а також зазначених осіб після виходу на пенсію та пенсіонерів із числа осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ до нагородження державними нагородами, відзнаками Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України;

20) утворює, реорганізовує і ліквідує заклади, установи і підприємства, що належать до сфери управління МВС, затверджує їх положення (статути);

20¹) призначає на посаду та звільняє з посади керівників закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, приймає рішення щодо їх заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності;

22) порушує в установленому порядку питання щодо присвоєння рангу державного службовця державному секретарю МВС;

23) визначає обов'язки першого заступника Міністра, заступників Міністра, розподіл повноважень Міністра між першим заступником Міністра та заступниками Міністра, які вони здійснюють у разі його відсутності;

24) скликає та проводить наради з питань, що належать до його компетенції;

25) приймає рішення щодо розподілу бюджетних коштів, головним розпорядником яких є МВС;

26) підписує накази МВС;

27) дає обов'язкові для виконання державними службовцями та працівниками апарату МВС доручення;

28) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції МВС, обговорення найважливіших напрямів його діяльності у МВС може утворюватися *колегія*. Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу МВС.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у МВС можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

МВС дозволяється використовувати транспортні засоби спеціалізованого призначення, у тому числі із символікою МВС, обладнані спеціальними світловими та звуковими сигнальними пристроями.

3. Національна поліція: поняття, повноваження, структура.

Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 р. визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України. Згідно з цим законом, *Національна поліція України* (далі - поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Діяльність поліції ґрунтується на *принципах*:

- верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави;

- дотримання прав і свобод людини (Під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації. Обмеження прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції. Здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини, має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування. Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій поліцейський зобов'язаний повідомити про це орган досудового розслідування, уповноважений на розслідування відповідних кримінальних правопорушень, вчинених поліцейськими. У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками);

- законності (Поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази. Накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових та

службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції та законів України);

- відкритості та прозорості (Поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку. Поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом. Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність поліції, обов'язково оприлюднюються на веб-порталі центрального органу управління поліції. Нормативно-правові акти з обмеженим доступом оприлюднюються у випадках та в порядку, визначених законом);

- політичної нейтральності (Поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності. Поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність. Поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження у політичних цілях);

- взаємодії з населенням на засадах партнерства (Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України);

- безперервності (Поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського. Поліція не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань з посиланням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня).

Систему поліції складають:

- 1) центральний орган управління поліцією;
- 2) територіальні органи поліції, які утворюються в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, районах, містах, районах у містах як юридичні особи публічного права в межах граничної чисельності поліції і коштів, визначених на її утримання.

У складі поліції функціонують:

- 1) кримінальна поліція;
- 2) патрульна поліція;
- 3) органи досудового розслідування;
- 4) поліція охорони;
- 5) спеціальна поліція;
- 6) поліція особливого призначення.

У системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи та установи забезпечення, заклади професійної (професійно-технічної) освіти зі специфічними умовами навчання.

Поліцейським є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції. Поліцейський має службове посвідчення та спеціальний жетон.

Служба в поліції є *державною службою особливого характеру*, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень.

На службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної".

Не може бути поліцейським:

- 1) особа, визнана недієздатною або обмежено дієздатною особою;
- 2) особа, засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимість якої погашена чи знята у визначеному законом порядку;
- 3) особа, яка має непогашену або незняту судимість за вчинення кримінального правопорушення, крім реабілітованої;
- 4) особа, щодо якої було припинено кримінальне провадження з нереабілітуючих підстав;
- 5) особа, до якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією;
- 6) особа, яка відмовляється від процедури спеціальної перевірки під час прийняття на службу в поліції або від процедури оформлення допуску до державної таємниці, якщо для виконання нею службових обов'язків потрібен такий допуск;
- 7) особа, яка має захворювання, що перешкоджає проходженню служби в поліції. Перелік захворювань, що перешкоджають проходженню служби в поліції, затверджується Міністерством внутрішніх справ України спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

8) особа, яка втратила громадянство України та/або має громадянство (підданство) іноземної держави, або особа без громадянства;

9) особа, яка надала завідомо неправдиву інформацію під час прийняття на службу в поліції.

Поліцейський не може бути членом політичної партії.

Поліцейський не може організовувати страйки та брати участь у страйках.

Для поліцейських закон визначає *гарантії професійної діяльності*. Поліцейський під час виконання покладених на поліцію повноважень є представником держави. Законні вимоги поліцейського є обов'язковими для виконання всіма фізичними та юридичними особами. Поліцейський під час виконання покладених на нього обов'язків підпорядковується тільки своєму безпосередньому та прямому керівнику. Ніхто, крім безпосереднього і прямого керівника (за винятком випадків, прямо передбачених законом), не може надавати будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення поліцейському або іншим способом втручатися в законну діяльність поліцейського, у тому числі діяльність, пов'язану з кримінальним провадженням або провадженням у справах про адміністративні правопорушення. Поліцейський надає пояснення з приводу справ та матеріалів, які перебувають у нього в провадженні, а також надає їх для ознайомлення лише у випадках та в порядку, визначених законом. Ніхто не має права покласти на поліцейського виконання обов'язків, не визначених законом. Втручання в діяльність поліцейського, перешкоджання виконанню ним відповідних повноважень, невиконання законних вимог поліцейського, будь-які інші протиправні дії стосовно поліцейського мають наслідком відповідальність відповідно до закону. Правопорушення щодо поліцейського або особи, звільненої зі служби в поліції, її близьких родичів, вчинені у зв'язку з його попередньою службовою діяльністю, мають наслідком відповідальність відповідно до закону. У разі затримання поліцейського за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або обрання щодо нього тримання під вартою як запобіжного заходу його тримають у призначених для цього установах окремо від інших категорій осіб.

Поліцейський зобов'язаний:

1) неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського;

2) професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва;

3) поважати і не порушувати прав і свобод людини;

4) надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я;

5) зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

6) інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді.

Основні повноваження поліції:

1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;

2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

6) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності;

7) розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом;

8) у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання;

9) доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

10) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;

11) регулює дорожній рух та здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

12) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом;

13) видає відповідно до закону дозволи на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху;

14) вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а

також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я;

15) вживає заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлює особу за невпізнаним трупом;

16) забезпечує безпеку взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом;

17) у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі;

18) вживає заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі;

19) здійснює охорону об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони;

20) здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності;

21) здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ;

22) здійснює у визначеному законом порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин;

23) здійснює контроль у межах своєї компетенції, визначеної законом, за дотриманням вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіоактивного забруднення;

24) бере участь відповідно до повноважень у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх введення на всій території України або в окремій місцевості;

25) виконує в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону та міжнародних договорів України;

26) здійснює оперативно-розшукову діяльність відповідно до закону.

27) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), здійснює привід осіб за рішенням тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, а також вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які

беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснює привід у виконавчому провадженні, здійснює розшук боржника чи дитини у виконавчому провадженні у випадках, передбачених законом або рішенням суду.

Залучення для проведення виконавчих дій працівників поліції здійснюється за вмотивованою постановою виконавця, яка надсилається керівнику територіального органу поліції за місцем проведення відповідної виконавчої дії. Відмова у залученні поліції для проведення виконавчих дій допускається лише з підстав залучення особового складу даного територіального органу поліції до припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень, а також для подолання наслідків масштабних аварій чи інших масштабних надзвичайних ситуацій;

28) забезпечує інформування Комісії з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, про хід досудового розслідування, вжиття заходів для розшуку осіб, зниклих безвісти, у тому числі осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, для внесення даних до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин;

29) виявляє транспортні засоби особистого користування, тимчасово ввезені на митну територію України громадянами більш як на 30 діб та не зареєстровані в Україні у встановлені законодавством строки;

30) вживає заходів для виявлення неправомірного керування транспортними засобами, щодо яких порушено обмеження, встановлені Митним кодексом України, а саме: порушено строки їх тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту; транспортні засоби використовуються для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні; транспортні засоби передано у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили їх на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту, а також заходів для виявлення неправомірного розкомплектування таких транспортних засобів;

31) на підставі відповідної постанови Уповноваженого із захисту державної мови вживає заходів для забезпечення здійснення Уповноваженим із захисту державної мови своїх повноважень, у тому числі сприяє збору фактичних даних про наявність або відсутність у діях (бездіяльності) певних осіб ознак порушення вимог Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної".

Залучення працівників поліції здійснюється за вмотивованим зверненням Уповноваженого із захисту державної мови, в якому має зазначатися, які саме дії пропонується вчинити працівникам поліції. Таке звернення надсилається керівнику територіального органу поліції за місцем вчинення визначених у зверненні дій;

33) у межах своєї компетенції здійснюють нагляд за дотриманням порядку виходу домашніх тварин (собак) у громадських місцях, за дотриманням вимог у сфері захисту тварин від жорстокого поводження та вживають відповідних заходів у разі порушення законодавства у цій сфері;

34) здійснює у взаємодії зі Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями;

35) сприяє Державній прикордонній службі України у виявленні каналів незаконного перетинання державного кордону, переміщення зброї, боєприпасів, вибухових речовин та разом із відповідними правоохоронними органами ліквідує такі канали.